

VÝVOJ PŘEDSTAV O PODOBĚ SVĚTA

OD DOB STAROVĚKU DO KONCE 18. STOLETÍ

Petra Jílková (petra.jilkova@fsv.cvut.cz)
Katedra geomatiky, Fakulta stavební, ČVUT v Praze

ÚVOD A CÍLE

Snaha člověka graficky znázornit podobu okolního světa je zřejmá z nejstarších památek starověkých národů a je úzce propojena se všemi kulturami bez ohledu na stupeň vývoje dané společnosti. Historie kartografického vyjadřování člověka velmi názorně odráží stav kulturní vyspělosti dané společnosti a podrobně zachycuje změny ve smýšlení lidské společnosti a jejího vnímání okolního světa v průběhu staletí. V období mezi 6. stol. př. n. l. – 15. stol. n. l., tedy během více než dvoutisíciletého vývoje lidské společnosti, lze vysledovat celkem tři odlišné kartografické kultury ve třech hlavních geografických oblastech - v Evropě, na Blízkém Východě a ve Východní Asii. Každá z výše zmíněných kultur rozvinula specifický kartografický způsob vyjádření prostorového konceptu světa. Po dlouhá staletí se jednotlivé kultury vyvíjely zcela izolovaně, teprve ke konci vytyčeného období postupně docházelo k vzájemnému prolínání kartografických tradic, které z pohledu evropských kartografů značně rozšířily a zpřesnily představy o vzdálených částech světa.

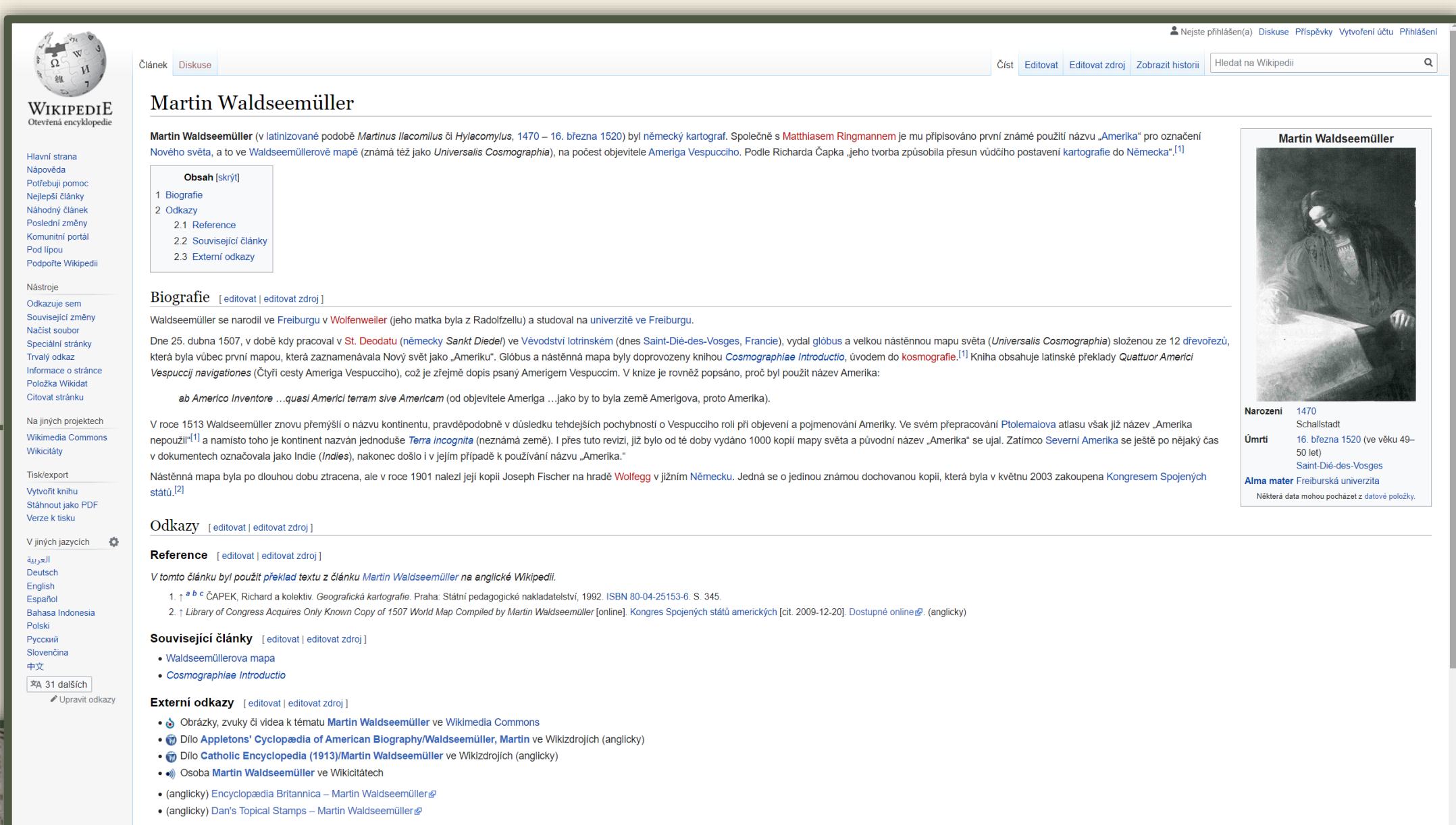
Cílem příspěvku je s využitím ESRI Story Maps tento více než 2 000 let trvající příběh odvyprávět...

HLAVNÍ TÉMATA

V prvních kapitolách jsou zmíněna nejvýznamnější díla starověkých Řeků, která v mnoha případech významně ovlivnila smýšlení kartografů i během 15. a 16. století. Dále jsou uvedeny vybrané kartografické práce středověku jako příklady stagnace pokroku ve vývoji kartografických představ a odrazu náboženského vlivu na kartografickou tvorbu dané doby. V závěru jsou pak shrnuty zásadní události, které během 15.–18. století vedly k postupnému poznání do té doby neznámých částí světa, a které formovaly představy kartografů o podobě světa, a tím i obraz světa v jejich dílech. Postup objevných plaveb a jejich vliv na změnu obrazu světa na mapách je demonstrován na základě konkrétních ukázek z mapových děl významných evropských kartografů. Uvedeny a blíže komentovány jsou také geografické omyly a představy kartografů o existenci a podobě některých prvků na mapě světa, které byly ovlivněny tehdejšími společenským a vědeckým pohledem na svět.

odkaz na článek na Wikipedii
• **historické osobnosti/pojmy**

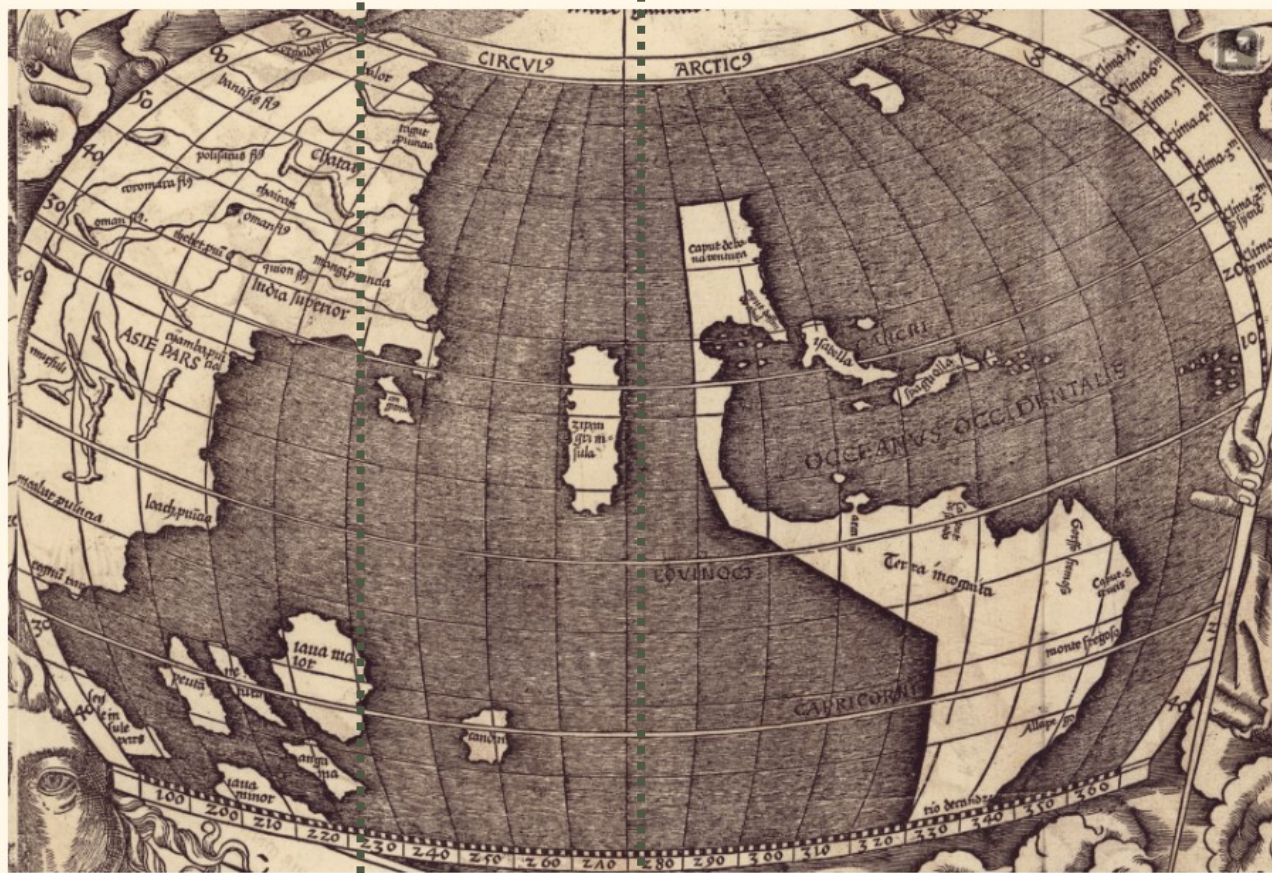

přiblížení na detail mapy

- geografické omyly
- nové objevené území

Vývoj představ o podobě světa (od dob starověku do konce 18. století)

Jeho porazu na mapách z počátku 16. století, iracionální vnímání podoby severoamerického kontinentu zachycuje již výše zmíněná Ruyschova mapa (viz mapa vpravo). Ostrov Newfoundland je i s částí poloostrova Labrador a Grónska zakreslen jako součást východoasijského pobřeží. Ostrovy v Karibiku a známá část jihoamerického kontinentu jsou zobrazeny zcela samostatně.

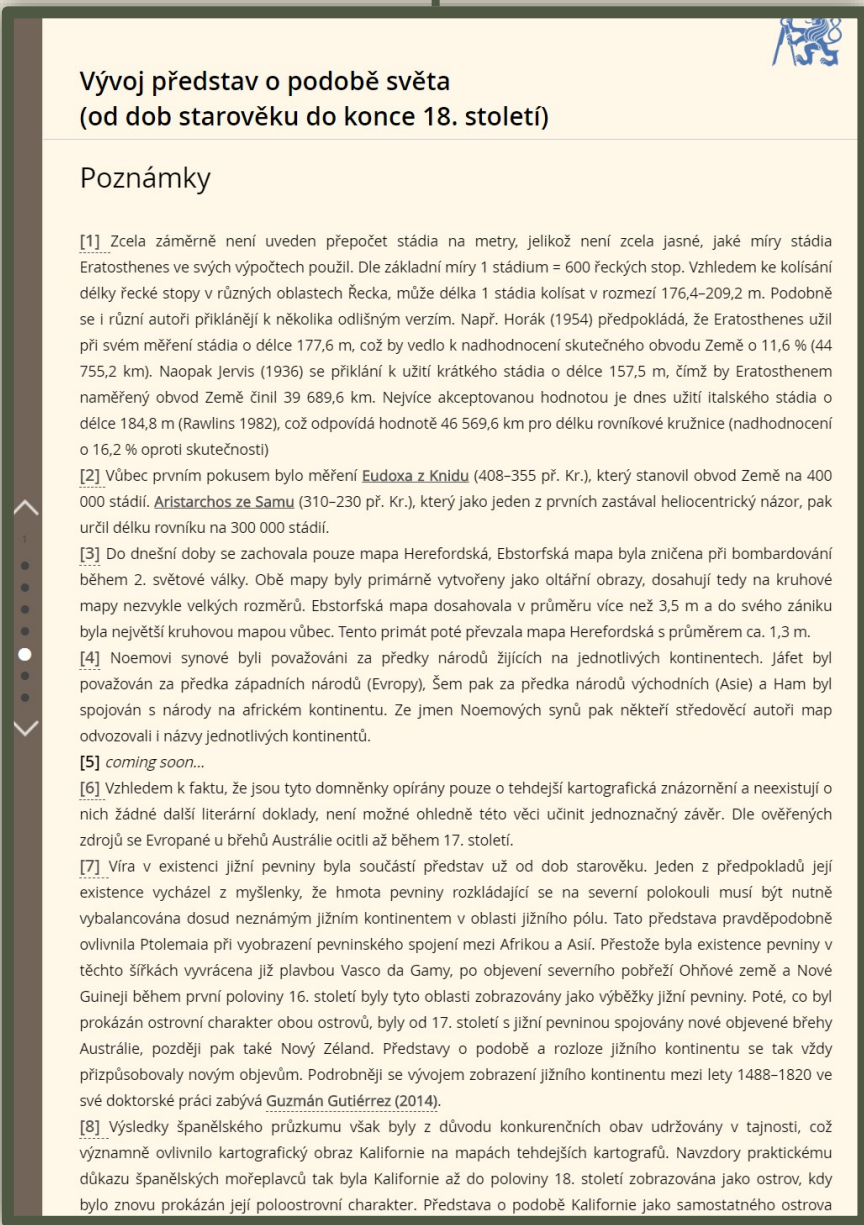
(Zdroj: Waldseemüller)

zobrazení doplňující informace

Například **Waldseemüllerův** **nový** **mapě světa z roku 1507** (obr. 3.1.1.1) vyobrazuje v prostoru mezi Asií a Evropou dva samostatné pevninské celky oddělené mořskou úžinou a zároveň tak naznačuje možnou existenci dvou oceánů v tomto prostoru. Přestože jeho mapa nabízel zcela radikální koncept podoby světa na přelomu 15. a 16. století, jsou v jeho obraze světa stále patrné pozůstatky Ptolemaiova vlivu především v podobě pevninského výběžku na východě Malajského poloostrova, jehož zobrazení značně redukovalo rozsah neznámého prostoru mezi západním a východním pobřežím Starého světa. V tomto již tak značně užzkém prostoru je navíc ve východní části Indického oceánu zakresleno mnoho (často zcela fiktivních) ostrovů. Z důvodu zařazení obrazu nového kontinentu do starého obrazu světa (a zajistit také z neznalosti západního pobřeží kontinentu) je proto rozsah amerického kontinentu značně zdurovan.

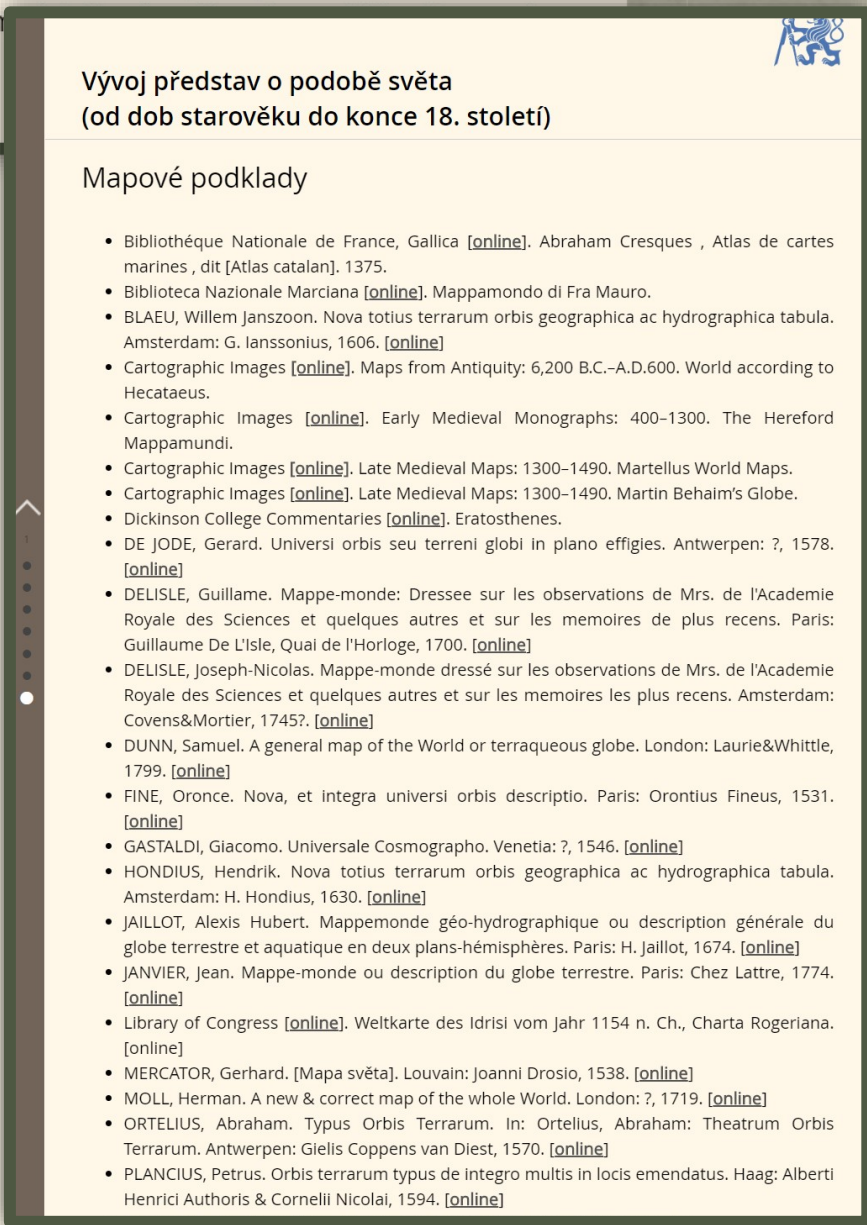
přímý odkaz na web Cartographic Images

- **monografie vybraných mapových děl v PDF**

seznam zdrojů

- literatura
- mapové podklady

odkaz

na elektronický zdroj

- digitální kolekce knihovny
- elektronická verze dokumentu

K NAHLÉDNUTÍ...

<https://arcg.is/19T8rP>

- **ZDROJ:** JÍLKOVÁ, Petra. Vývoj znázorňování světa na starých mapách [online]. Praha, 2017. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Přírodovědecká fakulta, Katedra aplikované geoinformatiky a kartografie. Vedoucí práce: Doc. Ing. Bayer, Tomáš, Ph.D. Dostupné z: <https://dspace.cuni.cz/handle/20.500.11956/91846>. [cit. 2019-11-05]
- **SOFTWARE:** ArcGIS 10.7, ArcGIS Online, ESRI Story Maps, Microsoft Publisher
- Příspěvek byl podpořen grantem Studentské grantové soutěže ČVUT č. SGS19/048/OHK1/1T/11 - “Prostorová data v geomatice - sběr, zpracování, analýzy, interpretace a prezentace “